

Anniina Vähätörmä

VANHUSTEN JA LASTEN YHTEISTOIMINNALLINEN VIRIKETUOKIO

Hoitotyön koulutusohjelma

2016

Satakunnan ammattikorkeakoulu
Hoitotyön koulutusohjelma
Huhtikuu 2016
Ohjaaja: Sirke Ajanko
Sivumäärä: 30
Liitteitä 1

Avainsanat: Vanhuus, leikki-ikä, viriketuokio, yhteistoiminnallisuus

Tämän opinnäytetyön tarkoitus oli suunnitella, toteuttaa ja arvioida lasten ja vanhus-ten yhteistoiminnallinen viriketuokio. Kohderyhmänä toimi Rauman kaupungin Pal-velukoti Mansikkapaikan osasto Honkala ja Rauman kaupungin Lajon päiväkodin lapsiryhmä Tiitiäiset. Projektin tavoitteena oli antaa lapsille mahdollisuus tutustua vanhuksiin ja tuottaa vanhuksille iloa ja hyvää oloa lasten kohtaamisesta. Tavoitteena oli myös saada päiväkodin ja palvelukodin välille yhteys, jotta tulevaisuudessakin he jatkaisivat yhteistyötä. Henkilökohtaisina tavoitteina opinnäytetyöntekijällä oli oppia suunnittelemaan ja organisoimaan yhteistoiminnallinen viriketuokio, oppia työskentelemään ryhmän ohjaajana, oppia lisää lasten ja vanhus-ten yhteistoiminnallisuudesta ja vuorovaikutustaidoista.

Tuokio kesti kokonaisuudessaan puolitoista tuntia ja koostui kolmesta osa-alueesta, joita olivat tuolijumppa, vanhojen esineiden muistelu sekä laulu. Opinnäytetyöntekijä kartoitti kummankin kohderyhmän kanssa ohjelmaa, jota olisi realistista tuokiossa järjestää.

Tuolijumpassa lapset heittelivät hernepusseja vanhuksille ja vanhukset heittivät niitä takaisin lapsille. Tämän jälkeen lapset pomputtelivat ilmapalloja vanhuksille ja van- hukset pomputtelivat niitä takaisin lapsille. Vanhojen esineiden muistelussa opinnäy- tetyöntekijä kysyi ensin lapsilta, tietävätkö he mikä esine on kyseessä. Tämän jälkeen lapset saivat näyttää vanhuksille esineitä ja kysyivät heiltä, mikä esine voisi olla ky- seessä. Laulutuokio koostu lasten lauluista ja esityksistä. Lapsiryhmällä oli muka- naan musiikkia ja rekvisiittaa. Ensin lapset esittivät neljä laulua ja esitystä ja lopussa esitettiin vielä pieni loppulaulu.

Tuokioon osallistui yhteensä yhdeksän vanhusta, joista viisi pystyi osallistumaan tuokioon. Lapsia tuokioon osallistui kahdeksan ja he olivat iältään 3-5 vuotiaita. Ti- laisuuteen osallistui päiväkodista kaksi hoitajaa ja palvelukodilta yksi.

Tavoitteet toteutuivat kohtalaisesti, koska vanhukset olivat odotettua huonommassa kunnossa, eivätkä pystyneet kovinkaan paljon osallistumaan tuokioon. Vanhukset nauttivat lasten näkemisestä ja heidän esityksistään. Jo pelkkä lasten läsnäolo toi vanhuksille hymyn huulille. Henkilökohtaiset tavoitteet toteutuivat hyvin ja opinnäy- tetyöntekijä sai enemmän itsevarmuutta ja rohkeutta toimia ryhmän ohjaajana tule- vaisuudessakin.

Tulevaisuudessa molemmat kohderyhmät kokevat yhteistyön jatkuvuuden tarpeelli- sena. Yhteiset lauluhetket olisivat molemmille kohderyhmille mieluisia.

CO-OPERATIONAL ACTIVITY MOMENT FOR SENIORS AND CHILDREN

Anniina Vähätörmä

Satakunnan ammattikorkeakoulu, Satakunta University of Applied Sciences

Degree Programme in Nursing

April 2016

Supervisor : Sirke Ajanko

Number of pages: 30

Appendices: 1

Keywords: seniors, children, activity moment, co-operational functions

The meaning of this thesis was to plan, execute and evaluate a co-operational activity moment for seniors and children. Regarding the seniors the target group of the study was section Honkala in Palvelukoti Mansikkapaikka held by the city of Rauma and for the children the kinder garden of Lajo, a group called Tiitiäiset. The aim of the thesis was to give the children the possibility to get to know the elderly people and to generate joy and pleasure for the seniors of meeting the children. Also the aim was to create a connection between the kinder garden and the home for the aged so that they could continue to work together in the future. Personal aims for the author of the thesis were to learn how to plan and organize a co-operational activity moment, how to work as a group leader and how to learn more of the co-operational functions of the seniors and of the interaction skills.

Altogether the activity moment lasted for 1,5 hours consisting of three sections; chair exercise, reminiscence of old items and singing. The author of the thesis charted the realistic opportunities for the activity moment with both of the target groups.

In the chair exercise the children were throwing beanie bags for the seniors and the seniors again back to the children. The same kind of exercise was made by bouncing balloons. In the reminiscence of the old items the author of the thesis first asked the children what the item could be and after this was made by the children for the seniors.

The singing moment consisted of songs and performances made by the children who had brought music and other props among them. The children performed four songs and performances with a short final song.

There were nine seniors who took part to the activity moment but only five were able to participate. With the seniors were eight children between the ages of 3-5 years. In addition to these participants there were two caretakers from the kinder garden and one from the home of the aged.

The aims were actualized with moderate results, the seniors were in worse condition than it was to be expected and could not take part in the activity moment as much as hoped. The seniors enjoyed seeing the children and their performances, only the presence of the children brought joy to seniors. Personal aims were fulfilled with success leaving the author more confident and more courage full to work as a group leader in the future.

In the future both of the target groups see the importance of maintaining the co-operational functions. Singing together would be a preferable activity for both of the groups.

.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	VANHUUS	8
3	LEIKKI-ikäINEN LAPSI.....	9
4	VANHUSTEN JA LASTEN YHTEISTOIMINNALLINEN VIRIKETUOKIO	10
5	PROJEKTIN TARKOITUS JA TAVOITTEET	15
6	PROJEKTIN SUUNNITTELU	16
	6.1 Kohderyhmä	16
	6.2 Aikataulus ja vaiheistus.....	17
	6.3 Yhteistoiminnallisen viriketuokion sisältö.....	18
	6.4 Resurssit ja riskit	19
	6.5 Arviointisuunnitelma	20
7	PROJEKTIPÄIVÄN TOTEUTUS.....	21
8	PROJEKTIN ARVIOINTI.....	23
	8.1 Itsearviointi	23
	8.2 Osallistujien palaute.....	26
9	POHDINTA.....	28
	LÄHTEET.....	30
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Viime vuosina on alettu kiinnittää enemmän huomiota lasten ja vanhusten väliseen vuorovaikutukseen. Sukupolvien välinen yhteys rikastuttaa molempien osapuolien elämää. Kanssakäyminen on lapselle hyvin merkityksellistä. Hän saa aikaa, turvallisuutta, elämyksiä ja elämäkokemuksia. Se tuo myös mahdollisuuden hahmottaa paikkansa osana suurempaa kokonaisuutta. Vanhukset saavat myös piristystä ja uutta merkitystä arkeen, jonka myötä heidän hyvinvointinsa lisääntyy. Historian, elämäkokemuksen ja tradition välittäminen on myös tärkeää. Isovanhemmat voivat saada ikääntymisen kriisissään helpotusta suhteistaan lapsenlapsiin saadessaan tuntea itsensä hyödylliseksi ja arvostetuksi. Lasten ja isovanhempien yhteenkuuluvuuden tunne on tunnetasolla tärkeää. Ennen vuorovaikutus eri sukupolvien välille syntyi luontevasti, koska usein vanhempi sukupolvi asui samassa pihapiirissä nuoremman sukupolven kanssa. Nykyään isovanhemmat ja lastenlapset voivat asua kaukana toisistaan, joten sukupolvien kohtaaminen ei kuulu arkipäivään. (Martikainen & Uusitalo 2009, 7).

Tämän Opinnäytetyön tarkoituksena on suunnitella, toteuttaa ja arvioida vanhusten ja lasten Yhteistoiminnallinen viriketuokio. Tuokio toteutetaan Rauman kaupungin Palvelukoti Mansikkapaikan osasto Honkalassa. Tuokio koostuu kolmesta eri toiminnosta, jotka ovat musiikki, tuolijumppa sekä vanhat esineet. Tuokioon osallistuvat Rauman Lajon päiväkodin lapsiryhmä Tiitiäiset sekä Palvelukoti Mansikkapaikan Honkalassa asuvat vanhukset. Aiheen valintaan vaikutti suuresta opinnäytetyön tekijän työhistoria vanhusten parissa sekä omat lapset. Vanhuksille järjestetään vanhainkodeissa aivan liian vähän virikkeellistä toimintaa, koska resurssit eivät monesti riitä toteuttamaan tällaista toimintaa. Hoitajien työ koostuu pääsääntöisesti hoiva- ja hoitotyöstä. Vanhukset ovat paljon yksin, vaikka ympärillä työskentelisi paljonkin ihmisiä. Yksinäisyys onkin vanhuksille suuri ongelma nykypäivänä. Päivät voivat tuntua vanhuksesta välillä kovin pitkiltä.

Projektin tarkoituksena on järjestää tuokio, josta olisi molemmille osapuolille hyötyä. Tuokion tavoitteena on, että vanhukset saisivat iloa pitkäksi aikaa ja lapset saisivat uusia kokemuksia ja tutustuisivat vanhuksiin sekä saada vanhuksista positiivinen kuva. Tavoitteena on myös saada lapsille nautintoa yhdessä tekemisestä. Lapset tuovat vanhuksille iloa ja henkistä hyvää oloa ja sitä kautta vaikuttaa myös fyysiseen hyvinvointiin pitkäksi aikaa. Tavoitteena on myös lisätä lasten ja vanhusten yhteistoiminnallisuutta ja oppia lisää kummankin osapuolen vuorovaikutustaidoista.

2 VANHUUS

Tilastojen mukaan Suomessa 65- vuotta täyttänyt henkilö luokitellaan vanhukseksi. Kuitenkin ihmisen omat subjektiiviset tuntemukset, käsitykset ja fysiologiset ominaisuudet vaikuttavat siihen, minkälaisia määritelmiä tehdään. Vanhuus on luonnollinen elämään kuuluva ajanjakso. Sitä voi jonkin verran hidastaa esimerkiksi terveillä elämäntavoilla, mutta sitä ei voi pysäyttää. Ikääntymiseen liittyvät muutokset syntyvät usein melko hitaasti. Vanhenemismuutokset ovat pysyviä ja johtaa toimintakyvyn lievään huononemiseen. Normaaliin ikääntymiseen liittyy muun muassa lihasten surkastuminen, liikkumisen hidastuminen, lähimuistin lievä huononeminen, huimaus, vapina, näön ja kuulon heikentyminen, ihon ryppyisyys ja suolen toiminnan hidastuminen. (Marttila 2016.)

Suomessa väestö ikääntyy kovaa vauhtia ja sen myötä krooniset sairaudet lisääntyvät. Myös fyysinen toimintakyky heikkenee. Hyvä ikääntyminen tarkoittaa eri ihmisille monia eriasioita ja siihen vaikuttaa yksilön omat arvot, asenteet, ihanteet ja elämän kokemukset. Toiminnoilla sekä päivän rakentumisella on suuri merkitys fyysisen ympäristön lisäksi. Ihminen on luonnostaan aktiivinen sekä sosiaalinen. Laitoshoidossa kuntoutuksen tavoitteena on lähinnä ylläpitää toimintakykyä mahdollisimman pitkään tarjoamalla virikkeellinen ja salliva ympäristö. Fyysisen aktiivisuuden merkitys toimintakykyä ylläpitävänä tekijänä on merkittävä. (Heimonen & Kuopio 2006).

Luonnollista on, että vanhenemiseen liittyy ikääntymismuutoksia sekä usein myös erilaisia sairauksia, jotka vaikuttavat toimintakykyyn. Ikääntyessä tuki- ja liikuntaelimissä tapahtuu monenlaisia muutoksia, joita ovat esimerkiksi lihassolujen väheneminen ja siitä johtuva lihasvoiman heikentyminen, lihasten yhteistoiminnan hidastuminen, nivelten liikkuvuuden väheneminen, luuston haurastuminen sekä tukirangan asennon muuttuminen. Tasapainoelimissä tapahtuu myös muutoksia, joten tämä heikentää tasapainossa pysymistä ja näin ollen kaatumisriski kasvaa ja kyky pitää jotakin tiettyä asentoa heikentyy. Useimmilla vanhuksilla näkökyky on heikentynyt ja silmän mukautumiskyky valon muutoksiin heikkenee iän myötä. Iän myötä myös värinäkö heikentyy. Sinisen ja vihreän värin erottaminen toisistaan voi tuottaa hankaluuksia, koska lasiainen muuttuu kellertäväksi. Kuulon heikkeneminen on myös yksi

iän tuomista fyysisistä muutoksista. Erityisesti korkeiden äänien erottaminen heikentyy ja äänen paikantaminen vaikeutuu. Ympäristä tuleva melu vaikeuttaa puheen kuulemistä ja erottamista. Vuorovaikutus muiden ihmisten kanssa vaikeutuu kuulon huononemisen myötä. Kuulon heikkeneminen altistaa vanhuksen eristäytymiseen ja yksinäisyyteen. Huimaus ja korvien soiminen ovat tavallisia vanhusten kuvaamia oireita. (Juutinen & Rannikko 2016.)

Vanhenemiseen liittyy myös psyykkisiä muutoksia. Muutoksia tapahtuu mm. älyllisissä toiminnoissa, persoonallisuudessa ja minäkuvassa sekä elämänhallinnassa. Asiat, jotka tuottavat hauskuutta, naurua ja hyvää mieltä, ovat tärkeitä voimavaroja elämässä. (Juutinen & Rannikko 2016.)

Vanhuksen merkittävä voimavara on kuuluminen omaan sukupolveen, jossa samanikäisiä ihmisiä yhdistävät monet yhteisesti koetut tapahtumat elämän eri vaiheissa. He ymmärtävät toisiaan paremmin, kuin eri sukupolviin kuuluvat ihmiset. Sanotaan, että monet vanhukset tuntevat yksinäisyyttä, mutta on otettava huomioon, että sekini on hyvin yksilöllistä. Ikänsä vapaaehtoisesti yksin asunut vanhus ei ole koskaan tuntenut yksinäisyyttä, kun taas jotkut vanhukset tuntevat yksinäisyyttä, kun yhteydet vähenee omaan sukupolveen. (Juutinen & Rannikko 2016.)

Isovanhemmilla oli ennen erityisesti perheen historian välittäjän, mentorin ja tarinankertojan rooli sekä olivat moraalisia malleja. Isovanhemmat ovat nykyään enemmän myös leikkitovereita. Isovanhemmat tarjoavat ehdotonta rakkautta, välittävät tietoa, neuvoja ja moraalisia arvoja, auttavat kriisitilanteissa, ovat roolimalleja sekä toimivat tarvittaessa välittäjinä lasten ja vanhempien välillä. Lapsilta isovanhemmat saavat rakkautta, inspiraatiota, jatkuvuuden tunnetta sekä tulevaisuuden uskoa. (Kurki 2007, 137- 138.)

3 LEIKKI-ikäINEN LAPSI

3-4 -vuotias lapsi on hyvin mielikuvitusrikas ja leikit voivat olla rajujakin. Tämänikäinen lapsi on usein villi vipeltäjä. Lapsi tarvitsee tukea oppiakseen sietämään pet-

tymyksiä ja epäonnistumisia. Lapsi tarvitsee myös rajoja sekä ajoittain apua leikkien rauhoittamiseen. Kavereiden kaipaaminen leikkeihin on ominaista tämän ikäisillä lapsilla. Lapsen onkin hyvä tavata muita lapsia, jotta lapsi oppisi yhdessä leikkimisen ja yhteisten pelisääntöjen noudattamisen taidon. Yhteisleikki ei kuitenkaan lähes aina onnistu, koska sosiaaliset taidot vasta hioutuvat tässä iässä. Lapsi saattaa käyttäytyä aggressiivisesti riitatilanteissa ja lapsi vaatiikin harjoitusta sosiaalisissa tilanteissa. (Mannerheimin lastensuojeluliiton www- sivut 2016.)

Motoriikka sekä ruumiinhallinta, kehittyy leikki-ikäisillä lapsilla. Lapsi tarvitsee liikunnallista ja miellyttävää sekä kehon koordinaatiota kehittävää toimintaa. Liikkuminen ja liikunta on yksi ominaisista tavoista, leikki-ikäiselle toimia ja siksi sillä on varhaiskasvatuksessa suuri merkitys. (Pajupellon perhepäiväkodin www- sivut 2015.)

3-4 -vuotias lapsi nauttii kuvittelu leikeistä. Lapsi nauttii riimeistä ja loruista. Lapsen mielikuvitus on vilkas ja liikkuminen on usein riehakasta. 4-5 -vuotias oppii jo huomioimaan muita paremmin. Lapsi nauttii sanaleikeistä ja selittää ja kyselee paljon. Lapsi alkaa pohtia hyvän ja pahan, oikean ja väärän eroja. Yksinkertaiset sääntöleikit ovat mielekkäitä, mutta häviäminen vielä vaikeaa. (Mannerheimin lastensuojelun www- sivut 2015.)

4 VANHUSTEN JA LASTEN YHTEISTOIMINNALLINEN VIRIKETUOKIO

Viriketoiminta on elämänlaadun maksimointia. Viriketoiminta vaikuttaa ihmisen ympäristöolosuhteisiin, vuorovaikutussuhteisiin sekä toiminnan sisältöön, määrään ja laatuun. Viriketoimintaan liittyy myös luonnollista väsymistä, joka taas johtaa unilääkkeiden käytön vähenemiseen. Hyvin suunniteltu ja toteutettu toiminta vie ajatuksia pois ahdistavista ajatuksista sekä omista puutteista, joka taas vaikuttaa psykolääkkeiden käytön vähenemiseen. Perustarpeisiin vastaamisen lisäksi ihminen tarvitsee myös nouseviin viriketarpeisiin vastaamista. Viriketoiminnan avulla voidaan harjoittaa aisteja, keskittymiskykyä, muistia, sosiaalisia taitoja sekä fyysistä kuntoa. Hy-

vin järjestetty toiminta vähentää masennusta, nostaa mielialaa, vähentää ahdistuneisuutta, kohentaa elämänlaatua, lisää toiveikkuutta tulevaisuutta kohtaan, kokea yksinäisyys vähemmän haitalliseksi sekä kohentaa välineellistä toimintakykyä. (Vanhus-työn keskusliiton www- sivut 2015.)

Viriketoiminta on yksi keino henkisten tarpeiden tyydyttämiseen, vireyden ja toimintakyvyn ylläpitämiseen. Mitä mielekkäämpää toimintoja iäkkäällä on, sitä parempana säilyvät psyykinen toimintakyky sekä henkinen vireystaso. Sosiaalisten kontaktien määrä on myös yhteydessä iäkkään mielialaan, sosiaaliseen viihtyvyyteen sekä edistää sitä kautta fyysistä toimintakykyä. (Marttinen 2015.)

Tuolijumppa on helppoa, yksinkertaista ja se soveltuu kaikenikäisille. Tuolijumppa lisää liikkuvuutta, pitää isot lihakset vahvoina ja toimintakykyisinä. Vanhusten kaatumisriskiä voidaan vähentää jopa 20-45% säännöllisellä liikunnalla, terveyden- ja hyvinvoinnin ylläpitäminen sekä ympäristöön kohdistuvilla toimenpiteillä. (Vetteranta 2015.)

Musiikki synnyttää ihmisessä monenlaisia fysiologisia reaktioita. Musiikki vaikuttaa sydämen syketaajuuteen, hengitykseen, verenpaineeseen, ihon lämpötilaan, stressi- ja mielihyvähormonien erittymiseen sekä hermo- ja immuunijärjestelmiin. Musiikkia voidaan käyttää myös kivunlievityksenä, koska se vaikuttaa aivojen kykyyn vastaanottaa kiputunteja. Musiikilla on siis lukuisia positiivisia vaikutuksia ihmiseen ja se on laajasti kuntouttavaa. (Oilimo 2015.)

Muistelu auttaa hahmottamaan oman elämän merkitystä ja sitä kautta hyväksymään oman elämänkaareen kuuluvat asiat. Ikäihminen voi muistelun kautta ylläpitää omaa itsearvostustaan. Muistelu antaa elämään sisältöä ja sillä tuetaan ikäihmisten itsetuntoa ja identiteettiä. Se auttaa myös toteuttamaan itseään ja käsittelemään tunnetilojaan. Muistelun avulla annetaan myös ikäihmiselle mahdollisuus tuntea kuuluvansa johonkin ryhmään ja tulla kuulluksi. (Stenberg 2015, 7.)

Yhteistoiminnallista oppimista käytetään nykyään opetuksessa hyväksi ja se on oppimista yhdessä toisten kanssa. Se eroaa kuitenkin jonkin verran perinteisestä ryhmätyöstä. Yhteistoiminnallisessa ryhmässä toimitaan pienissä ryhmissä. Ryhmällä on

jokin tehtävä, jossa jokaisella on sama tavoite. Yhteistoiminnallisuuden tavoitteena on oppia ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan, sekä ottamaan vastuuta myös muista. Toiminta opettaa, että jokaisen panosta tarvitaan yhteiseen menestymiseen. Jokaisen ryhmän jäsenen on osallistuttava aktiivisesti ja ovat onnistuneet työskentelyssään vasta, kun jokainen ryhmän jäsen on tehnyt mitä piti sekä oppinut sen minkä piti oppia. (Oja 2002.)

Yhteistoiminnallisuuden yksi edellytyksistä, on sitoutuminen, jolla tarkoitetaan ihmisten sitoutumista ja vaikuttamista toisiinsa. Ryhmässä kukaan ei ota itselleen liikaa vastuuta, vaan yhteistoiminnallisuus toimii siinä tilan antona sekä roolijakona. Ryhmässä löydetään yhdessä toimimisen muoto puhumisen lisäksi. (Repo & Tolvanen 2011, 14.)

Merkityksellisessä roolissa lasten ja vanhusten välisessä vuorovaikutuksessa on sanaton vuorovaikutus. Se voi olla ilmeitä, eleitä, liikkeitä, asentoja, katseita, kosketuksia ja distanssia. Sanaton vuorovaikutus on merkityksellistä erityisesti lapsille, joiden kieli on vasta kehittymässä. Lasten katse ja ilmeet ovat keskeinen osa sanattoman vuorovaikutuksen muotoja. Myös vanhusten rauhallinen ja hidas tapa liikkua on otollinen tapa lähestyä lasta. Mieleinen toiminta myös vahvistaa lasten ja vanhusten suhdetta. (Ukkonen-Mikkola 2011, 124-125.)

Suomen kulttuurirahasto (2014) aikoo perustaa kaikkiin kuntiin kerhon, jossa leikkiikäiset lapset ja eläkeläiset voivat viettää aikaa yhdessä. suurhankkeen tavoitteena on saada kaikkialle Suomeen sukupolvien välisiä kohtauspaiikkoja. Kohtauspaikoista toivotaan olevan hyötyä esim. yksinäisille vanhuksille ja harvoin isovanhempiaan tapaaville lapsille. Suurhanke toteutetaan yhdessä Suomen kulttuurirahaston, Manerheimin lastensuojeluliiton sekä Suomen punaisen ristin kanssa. Hankkeen tavoitteena on luoda jokaiseen Suomen kuntaan Terhokerho. Kyse on sukupolvien kohtaamispaikasta, jossa lapset, eläkeläiset ja muut vanhemmat voivat tavata, leikkiä ja viettää kiireetöntä aikaa yhdessä. Tavoitteena on että vuoden 2016 loppuun mennessä, jokaisessa suomen kunnassa olisi sukupolvien Kohtaamispaikka. (Seurakuntalaisen www- sivut 2014).

Martikainen ja Uusitalo (2009,21) tekivät opinnäytetyön, jossa kartoitettiin lasten ja vanhusten välisen vuorovaikutuksen toteutusta vanhempien näkökulmasta. Tutkittiin kuinka usein lapset tapaavat vanhuksia ja mitä he yhdessä tekevät sekä ovatko lapset tarpeeksi vanhusten kanssa tekemisissä vai kaipaivatko vanhemmat tähän ulkopuolista tahoa järjestämään heille enemmän aikaa. Tutkimukseen osallistui Auran kunnan päivähoitossa olevien 4- 7-vuotiaiden lasten vanhemmat. Tutkimustulosten perusteella 43% tapasi isovanhempiaan n. kerran viikossa, 23% tapasi vähintään kaksi kertaa viikossa, 18% kerran kuukaudessa ja 14% neljä kertaa vuodessa tai vähemmän. 58% vastaajista oli sitä mieltä, että lapsi on sopivasti tekemisissä isovanhempien kanssa. 42% kuitenkin oli sitä mieltä, että ovat liian vähän tekemisissä. (Martikainen & Uusitalo 2009, 21).

Ukkonen- Mikkola (2011, 5, 152) on tehnyt väitöskirjan, jonka tarkoituksena oli kuvata lasten ja vanhusten yhteisen palvelukeskuksen toimintakulttuuria kahdesta eri näkökulmasta: toimintakulttuuria erilaisina toimintakäytäntöinä ja kulttuuria merkityksenantona. Kohderyhmänä oli yksityinen palvelukeskus Taavintalo, lasten päiväkotia ja vanhusten asumis- ja tukipalveluja on sijoitettu samaan rakennukseen. Keskeisiksi teemoiksi yhteisissä toiminta käytännöissä nousivat toiminnan suunnittelu ja organisointi, yhteiseen toimintaan osallistuminen sekä aika ja tila toiminnan määrittäjinä. Henkilökunta vastasi pääosin toiminnan suunnittelusta ja vanhukset ja lapset toivat omia toimintaehdotuksia. (Ukkonen- Mikkola 2011. 5, 152).

Dahlblom (2000, 6-7, 115-116) on tehnyt pro gradu tutkielman, jossa hän kuvaa ja analysoi lasten ja vanhusten yhteistä palvelutaltoa ja sen kulttuurista ympäristöä kokonaisuudessaan. Tutkielman kohdeorganisaationa toimi Metsätähden palvelutalo. Dahlblom tarkasteli, miten työntekijät kokevat työskentelynsä palvelutalossa ja minikäläisen ympäristön he luovat lapsen kasvulle ja kehitykselle. Huomio kiinnittyi erityisesti vanhusten ja lasten vuorovaikutukseen. Tutkimustulosten mukaan eri sukupolvien läsnäolo päivittäin on antanut työntekijöille elämänarvoja ja asioiden tärkeysjärjestystä, on kukin kohdallaan joutunut tarkistamaan. Lapset ovat yleensä valmiita vuorovaikutukseen ja ottavat kontaktia välittömään tapaansa. Vuorovaikutus on riippuvainen työntekijöistä, miten tärkeänä he vuorovaikutusta pitävät ja millaiset resurssit heillä on käytössään. Vuorovaikutus on spontaania ja arjessa tapahtuvaa sekä työntekijöiden taholta erikseen järjestettyä. Yhdessä työskentely ja rikkaassa vuo-

rovaikutus kulttuurissa eläminen on muokannut yhteistä kulttuuria, asioille annettavaa merkitystä. Metsätähden kulttuuri tarjoaa lapsille rikkaan ympäristön toimia ja kehittyä. Se vahvistaa heidän kiinnittymistä omaan kulttuuriinsa sekä kasvua kohti tulevaisuuden monikulttuurista yhteiskuntaa. (Dahlblom 2000. 6-7, 115-116).

Rauhala (2002, 1) on tehnyt opinnäytetyön lasten ja vanhusten välisestä vuorovaikutuksesta. Rauhala tutki opinnäytetyössään lasten ja vanhusten välisiä suhteita Lapin maaseudulla. Mitkä ovat lasten mielestä vanhuuden ja vanhenemisen tunnusmerkkejä sekä miten lapset määrittävät vanhana olemisen millaisena lapset näkevät vuorovaikutuksensa ikääntyneiden kanssa. Mitä Lapin maaseudun ikääntyneet ovat kertoneet arjestaan ja jälkeläiskontakteistaan. Tutkimustulosten mukaan lasten käsitykset vanhuudesta olivat melko neutraaleja. suurimmiksi vanhukset nuorista erottuvista teki-joistä olivat pukeutuminen, ulkonäkö, fyysiset/psykkiset rajoitukset sekä elämänkokemus. Arviot vanhoista ihmisistä ryhmätasolla olivat selvästi kielteisempiä, kuin tuttua vanhaa ihmistä arvioitaessa. Vanhat miehet kuvattiin negatiivisemmiksi, kuin naiset. Lähes kaikki lapset mainitsivat isovanhempansa, kysyttäessä keitä vanhoja ihmisiä tuntevat. (Rauhala 2002, 1.)

Hahl (2004, 10, 56- 57) on tehnyt opinnäytetyön, jonka tavoitteena on luoda yhteistoimintaa tukevaa mallia päiväkodin ja vanhusten palvelukeskuksen välille. Kohde-ryhmänä olivat Tikkuvuoren päiväkotiki ja Simunanrannan vanhusten palvelukeskus. Päätavoite oli luoda yhteistoimintamalli päiväkodin ja palvelutalon välille. Toimintamalli on kehitetty henkilökunnan ja asiakkaiden toiveiden pohjalta. Toimintamallissa korostui sukupolvitoimintaa sekä sen hyötyjen tunnistamisen ja ikäsyryjinnän vähentäminen. Tavoitteena oli myös lisätä lasten ja vanhusten vuorovaikutusta. Toimintamallissa tärkeä tavoite on luoda monipuolista toimintaa varhaiskasvatussuunnitelman sisällöllisten orientaatioiden mukaan. Toimintamallia toteuttaessaan Hahl havaitsi, miten vuorovaikutus ja yhteistyö kehittyivät lasten ja vanhusten välillä. Nämä asiat hän havaitsi heidän ilmeissään, eleissään ja reaktioistaan. Palautteesta kävi ilmi, että lasten ja vanhusten mielestä yhdessä tekeminen oli mukavaa. Lapset saivat tietoa uusista asioista ja vanhukset nauttivat niistä kertomisesta. Yhteistoimintaa toivotaan lasten ja vanhusten välille. (Hahl 2014. 10, 56-57).

Lehtilä (2009, 14) on tehnyt opinnäytetyön, jonka tarkoituksena on vahvistaa lasten ja vanhusten välistä yhteistä toimintaa toiminnallisilla keinoilla sekä havainnoida lisääntykö heidän vuorovaikutuksensa toiminnallisilla menetelmillä. Kohderyhmänä toimi Karjalohdan päiväkodin ryhmä, jossa oli 3-6-vuotiaita lapsia sekä palvelukeskus Tupala. Opinnäytetyön tekijä järjesti vanhuksille ja lapsille viisi eri tuokiota. Tuokiot sisälsivät musiikkia, maalausta sekä tuolijumppaa. Tulokset kertovat, että yhteinen toiminta oli tarpeellista ja hyödyllistä. Toiminta lisäsi lasten ja vanhusten vuorovaikutusta. Yhteinen tekeminen rohkaisi lapsia ottamaan kontaktia vanhuksiin. Toiminnallisuus sopi hyvin tällaisen ryhmän pitämiseen. Toiminnallisuus helpotti hiljaistenkin lasten rohkeutta ja piti vilkkaimpienkin lasten kiinnostuksen yllä. Tuokiot olivat rauhallisia ja lämminhenkisiä. Vanhukset saivat päivästä iloa ja virikkeitä sekä he viihtyivät lasten seurassa. Lapset saivat arvokkaita kokemuksia vanhuksista ja heidän elämästään. Ilmapiiri oli lämminhenkinen ja vuorovaikutus oli positiivista ja elämänmyönteistä. (Lehtilä 2009. 14, 34).

5 PROJEKTIN TARKOITUS JA TAVOITTEET

Tarkoituksena on antaa lapsille mahdollisuus tutustua ikääntyneisiin ja saada heidän välilleen mielekäs yhteys. Monilla lapsilla on isovanhemmat kaukana, eikä välttämättä pääse olemaan vanhusten kanssa paljon tekemisissä. Joissain tutkimuksissa on jopa huomattu, että lapset ajattelevat vieraista vanhuksista negatiivisesti ja enemmän miehistä kuin naisista. Tavoitteena on saada lapsille positiivinen kuva vanhuudesta.

Projektin tarkoituksena on suunnitella, toteuttaa sekä arvioida vanhusten ja lasten yhteistoiminnallinen viriketuokio. Opinnäytetyöntekijä arvioi projektin lopussa omaa työskentelyään koko projektin ajalta.

Tuokion tavoitteena on nostaa vanhusten mielialaa ja saada vanhuksille hyvä mieli pitkäksi aikaa. Lapset tuovan vanhuksille henkistä hyvää oloa, joka vaikuttaa myös vanhusten fyysiseen hyvinvointiin. Lapset saavat tutustua vanhuksiin ja saada nautin-

toa siitä, että saavat tehdä yhdessä ja tarvittaessa auttaa vanhuksia tekemissään asioissa.

Tulevaisuuden tavoitteena on myös luoda päiväkodin ja vanhainkodin välille jatkuva yhteys, jotta tulevaisuudessakin yhteisiä tuokioita olisi helppo järjestää. Jatkuvuuden kannalta olisi mahtavaa, jos molemmat osapuolet olisivat valmiita järjestämään yhteistä toimintaa aika-ajoin.

Henkilökohtaisena tavoitteena opinnäytetyöntekijällä on oppia suunnittelemaan, toteuttamaan ja arvioimaan viriketuokiota. Tavoite on oppia toimimaan ryhmän Ohjaajana ja oppia organisoimaan tuokion kulkua. Yhtenä tavoitteena opinnäytetyöntekijällä on myös oppia lisää lasten ja vanhusten yhteistoiminnallisuudesta sekä palvelukodissa asuvien ja leikki-ikäisten lasten vuorovaikutustaidoista. Tavoitteena on myös saada ryhmän jäsenet työskentelemään yhdessä annettujen ohjeiden mukaisesti.

6 PROJEKTIN SUUNNITTELU

6.1 Kohderyhmä

Kohderyhmän analyysissä mietitään, kenelle projekti suunnitellaan sekä kuinka paljon projektiin otetaan osallistujia (Lahtinen, 2015.) Projektin kohderyhmänä on Rauman kaupungin Palvelukoti Mansikkapaikan osasto Honkalassa asuvat vanhuksat sekä Lajon päiväkodin lapsiryhmä Tiitiäiset.

Lajon päiväkodissa tarjotaan sekä päivähoitoa että esiopetusta. Päiväkodissa toteutetaan pienryhmä toimintaa. Toiminnassa tärkeitä asioita ovat lapsen yksilöllinen huomioiminen sekä monipuolinen ja tavoitteellinen toiminta, turvallisessa, kiireettömässä ja sosiaalisuutta tukevassa ympäristössä. Lajon päiväkodissa on yhteensä 67 hoitopaikkaa ja nämä ovat jaettu kolmeen ryhmään. Yksi ryhmä on Nytyt, jossa on alle kolme vuotiaat, sitten on Tiitiäiset ja Piiperoiset, joissa 3-5- vuotiaat sekä Muumit, jossa on viisi paikkaa 3-6-vuotiaille erityistä tukea tarvitsevalle lapsille. (Rauman

kaupungin www- sivut 2015). Tuokioon osallistuu päiväkodin ryhmä tiitäiset, jossa on yhteensä 21 lasta. Päiväkodin henkilökunta jakaa ryhmän niin, että tuokioon osallistuu noin kymmenen lasta.

Mansikkapaikassa on 45 tehostetun palveluasumisen paikkaa ikäihmisille ja 15 vaikeavammaisille. Ikäihmisille tarkoitettut palveluasunnot jakautuvat kolmeen 15-paikkaiseen osastoon Honkalaan, Koivulaan sekä Tammelaan, jotka sijaitsevat kahdessa eri kerroksessa. Palvelukodit tarjoavat turvallista yksilöllistä asumista ja tarvittavaa hoivaa, hoitoa ja huolenpitoa ympäri vuorokauden. Kodit ovat tarkoitettu ensisijaisesti muistisairaille ikäihmisille. Kaikilla asukkailla on omat huoneet wc- ja pesutiloineen. Palvelukodeissa on käytetty uutta turva- ja hyvinvointi tekniikkaa, mm. turvalattiat ja hyvinvointirannekkeet. (Rauman kaupungin www-sivut, 2015). Tuokioon osallistuu noin kymmenen Honkalan asukasta. Asukkaat ovat muistisairaita, mutta suurin osa vielä itse käveleviä. Osa asukkaista on pyörätuolissa, joka mahdollistaa myös tuokioon osallistumisen.

6.2 Aikataulutusta ja vaihteisuus

Aikataulutusta on usein yksi hankalimmista projektin vaihteista ja usein onnistuneen aikataulun laatiminen vaatii kokemusta, hyvää alan tuntemusta, mutta pitkälti myös henkilöstön ja sen kykyjen tuntemista, että myös projektinjohtajalta taitoja motivoida ja saada henkilöstö sitoutumaan projektiin. (Hypermedian opetus 2006).

Opinnäytetyön tekijä otti yhteyttä Lajon päiväkodin johtajaan 17.8.2015 ja kyseli kiinnostuksesta lähteä projektiin mukaan. Sieltä oltiin heti kiinnostuneita ja innokkaita osallistumaan projektiin. Opinnäytetyöntekijä lupasi olla yhteydessä päiväkotiin, kun suunnitteluseminaari olisi hyväksytty.

Mansikkapaikan palveluesimieheen opinnäytetyöntekijä oli ensimmäisen kerran yhteydessä 20.8.2015, josta oltiin myös kovin kiinnostuneita osallistumaan projektiin. Ajankohtana toivomus oli, että vasta joulun jälkeen, koska ennen joulua on paljon kaikenlaista ohjelmaa.

Opinnäytetyöntekijä sopi kummankin tuokioon osallistuvan osapuolen kanssa, että menee itse paikanpäälle keskustelemaan tuokion sisällöstä tarkemmin. Opinnäytetyöntekijä kävi 9.12.2015 Mansikkapaikassa sekä Päiväkodissa keskustelemassa. Palvelukodilta tuli toivomus, ettei järjestettäisi kovin haasteellista sisältöä vanhusten huonokuntoisuuden ja muistamattomuuden vuoksi. Mansikkapaikan henkilökunta kertoi, miten positiivinen vaikutus jo pelkästään lasten läsnäololla on vanhuksiin. Vanhukset pitävät lasten esiintymisen katselusta ja kuuntelusta. Toivomuksena päiväkodille oli, että ottaisivat tuokioon vanhempia lauluja, joita vanhuksetkin voisivat mahdollisesti laulaa mukana.

Päiväkodin henkilökunnan kanssa opinnäytetyöntekijä kävi keskustelemassa heti Mansikkapaikasta lähdettyään. Päiväkodin henkilökunta olivat mielellään mukana projektissa ja kertoivat heti alkuun, miten mielellään jatkaisivat yhteistyötä jatkossakin vanhainkodin kanssa. Keskustelimme tuokion sisällöstä ja päiväkodin henkilökunta oli tyytyväisiä opinnäytetyöntekijän ehdottamaan sisältöön. Keskusteltiin siitä, ottaako opinnäytetyöntekijä yhteyttä lasten vanhempiin kertoakseen projektista. Sovittiin kuitenkin, että päiväkodin henkilökunta ilmoittaa vanhemmille. Ajankohtatoivomuksena päiväkodin henkilökunnalla oli tammikuussa aikaisintaan viikolla 3, koska lapset palaavat joululomalta vasta viikolla 2. Opinnäytetyöntekijä oli vielä yhteydessä molempiin osapuoliin 17.12.2015 ja silloin varmistui lopullinen päivä ja aika.

Ajankohdaksi sovittiin tammikuun 20. päivä ja toteutus tapahtuu Mansikkapaikan osasto Honkalassa. Päiväkotiryhmän on helppo tulla vanhainkotiin ja vanhuksilla on mahdollisuus päästä huoneeseensa lepäämään, jos alkaa tuntua liian raskaalta.

Aikataulu olisi aamupäivä, ennen lounasta. Päiväkotiryhmä saapuisi osastolle noin klo 9.30 ja aikaa varataan noin puolitoista tuntia. Tähän aikaan lisätään vielä opinnäytetyön tekijän esivalmistelut, joihin menee aikaa noin 30-60 minuuttia.

6.3 Yhteistoiminnallisen viriketuokion sisältö

Tarkoitus on järjestää sellaista ohjelmaa, joihin lapsilla ja vanhuksilla on molemmilla helppo osallistua ja jossa korostuu yhteinen tekeminen ja vuorovaikutuksen tukemi-

nen. Tarkoituksena on myös saada lapset kyselemään vanhuksilta asioita ja näin luoda heidän välilleen vuorovaikutusta.

Aluksi lapset laulaisivat vanhuksille muutaman laulun, johon liitetään pieni esitys, johon voivat vanhuksetkin osallistua. Päiväkodissa harjoitellaan laululeikkejä, jotka mahdollisesti olisivat vanhuksillekin tuttuja. Näin saataisiin vanhuksetkin mukaan leikkiin ja lauluun sekä se saattaisi herättää vanhuksissa positiivisia tunteita. Loppuun liitettäisiin myös joku lasten laulu, ennen tuokion loppumista.

Yhtenä osana tuokiota pidetään ohjelmanumero, jossa vanhukset pääsisivät kertomaan lapsille vanhoista ajoista. Välttämättä monikaan päiväkotikiikari ei tiedä millaista elämä on ollut monta kymmentä vuotta sitten. Tämän toteutukseen käytetään vanhoja esineitä, joista vanhukset saavat lapsille kertoa. Näin lasten on helppo ymmärtää ja keskittyä. Opinnäytetyön tekijä ottaa myös esiin asioita mm. miten ennen vanhaan on liikuttu, miten tehty työtä, onko katsottu telkkaria tai millä on pidetty yhteyttä sukulaisiin ja tuttaviiin. Näihin opinnäytetyöntekijä tuo mukanaan kuvia.

Yksi tuokion osana on lasten ja vanhusten yhteinen tuolijumppa. Opinnäytetyön tekijä puhalttaa valmiiksi ilmapalloja, joilla aloitetaan tuolijumppa. Lapset pompottelevat ilmapalloja vanhuksille ja toisiin päin. Vanhukset osallistuvat oman kuntonsa mukaan.

Seuraavaksi jokaiselle lapselle ja vanhukselle jaetaan hernepusseja. Lapsi näyttää vanhukselle ensin mihin hernepusseja laitetaan ja sen jälkeen vanhus tekee saman perässä. Lapsi voi laittaa hernepusseja, vaikka päänsä päälle ja vanhus laittaa oman päänsä päälle. Näin saadaan lapset ja vanhukset tekemään yhdessä mieluista ja helppoa puuhaa.

6.4 Resurssit ja riskit

Resurssianalyysissä on otettava huomioon tilat, välineet, koneet, materiaalit ja raha. Teoreettinen tieto yhdistetään siihen, mitä resursseja tässä projektissa on käytössä. (Lahtinen 2015).

Rahoitussuunnitelmaa ei tällä hetkellä ole vielä laadittu, koska opinnäytetyön tekijä pyrkii saamaan tarvitsemansa esineet lainaksi.

Opinnäytetyön tekijän lisäksi tuokioon tarvitaan kaksi hoitajaa päiväkodista sekä vähintään yksi hoitaja vanhainkodista. Päiväkoti ryhmä tulee kävellen vanhainkotiin, joten hoitajia pitää olla riittävä määrä turvaamaan lasten turvallisuus. Myös tuokion järjestämisessä on hyvä olla tarpeeksi monta aikuista, jotta tuokio onnistuu mahdollisimman rauhallisesti.

Riskeinä tulee olemaan vanhusten mahdollinen huono kunto. Melkein kaikki vanhukset ovat osastolla muistisairaita, joten se tuo omat riskinsä. Ohjelmanumeroiden esittäminen ja ohjeistus voi koitua haasteeksi. Myös vanhusten jaksaminen ja keskittyminen, tuo omat haasteensa ja riskinsä. Voi olla, että vanhukset eivät ymmärrä ohjeidenantoa ja sitä myötä vaikeuttaa tietenkin tuokion edistymistä.

Lasten keskittyminen on myös riski. Ei voi olettaa, että lapset pystyvät koko tuokion ajan täysin keskittymään, joten riskinä on tuokion ”leviäminen käsiin”. Tarkoituksena onkin luoda mahdollisimman vapaata, mutta silti ohjeistettua toimintaa. Myös ohjeiden pitää olla hyvin selkeät, kuin myös ohjelmanumeroiden.

6.5 Arviointisuunnitelma

Arvioinnissa tarkastellaan kriittisesti suunnitelmassa esitettyjen menetelmien perusteella. (Lahtinen, 2015). Arvioinnin lähtökohtana ovat opinnäytetyölle asetetut tavoitteet sekä yleiset arvioinnin periaatteet. Arvioinnissa otetaan huomioon lisäksi alakohtaisesti painottaen opinnäytetyön kirjallinen raportti, tuotos, työn suullinen esittäminen, seminaareissa osallistuminen, kypsyysnäyte, oppimis- ja ohjausprosessi. Arviointi on monivaiheinen prosessi. Onnistunut arviointi edellyttää monien erilaisten tietojen keruuta kaikilta prosessiin osallistuvilta. Opinnäytetyön prosessin aikana opiskelija antaa oppimisestaan niin sanottuja välinäyttöjä, joihin sisältyy sen hetkisen työprosessin esittely. (Kajaanin ammattikorkeakoulun www- sivut 2015.)

Kohderyhmän haastavuuden vuoksi, opinnäytetyön tekijä laatii arviointilomakkeet (liite1), jotka tuokioon osallistuvat työntekijät täyttävät tuokion lopussa. Opinnäytetyön tekijä haastattelee suullisesti kumpaakin kohderyhmää. Opinnäytetyöntekijä kysyy yksinkertaisia kysymyksiä, joihin kummankin osapuolen on helppo vastata. ”minkälainen tuokio oli”, ”oliko mukavaa”, ”mikä tuokiossa oli parasta”, ”haluaisitko uudestaan tällaiseen tuokioon mukaan”. Kukin ohjelmanumero arvioidaan erikseen suullisen palautteen sekä kirjallisten arviointilomakkeiden perusteella. Jokainen saa antaa palautetta tuokiosta. Opinnäytetyöntekijä arvioi itseään kirjallisesti tuokion jälkeen ja liittää sen opinnäytetyöhönsä.

7 PROJEKTIPÄIVÄN TOTEUTUS

Ennen projektin toteutusta opinnäytetyöntekijä hankki tarvittavat välineet tuokiota varten. Opinnäytetyöntekijä lainasi ystävältään vanhoja esineitä, hernepusseja lainasi Lensun esikoulusta ja ilmapallot olivat opinnäytetyöntekijän kotoa. Palvelukoti Mansikkapaikan palveluesimiehen kanssa allekirjoitettiin opinnäytetyösopimus 19.1.2016.

Projektipäivänä opinnäytetyöntekijä saapui Mansikkapaikan osastolle klo 9.00. Opinnäytetyöntekijä valmisteli tavarat paikallensa ja puhalsi ilmapallot valmiiksi. Opinnäytetyöntekijä otti päiväkotiryhmän vastaan ja opasti heidät alakerran naula-koille, jonne saivat jättää ulkovaatteensa. Opinnäytetyöntekijän oli tarkoitus mennä alas vastaan päiväkoti ryhmää, mutta ryhmä oli hieman aikaisemmin kuin oli sovittu, niin opinnäytetyöntekijä ei ehtinyt alas.

Tuokion alussa lapset esittivät muutaman laulun ja siihen kuuluvan esityksen. Päiväkoti ryhmä toi mukanaan esitykseen kuuluvat asusteet ja musiikin. Vanhukset seurasivat lapsia ja yksi vanhuksista kertoi suullisesti, kuinka mukavaa lasten esitystä on katsella. Monesta vanhuksesta näki, miten he nauttivat lasten esityksistä. Tämä kesti noin 20 minuuttia.

Esitysten jälkeen oli vuorossa vanhat esineet. Opinnäytetyöntekijä pyysi lapsia kanssaan lattialle istumaan ja otti esille vanhoja esineitä, joita olivat vanha siivilä ja kattila, silitysrauta, lypsypenkki sekä puhelin. Lapset arvuuttelivat mitä esineet ovat ja sen jälkeen opinnäytetyöntekijä ohjeisti lapsia kysymään vanhuksilta, tietäisivätkö he, mikä esine on kyseessä. Yksi lapsista oli rohkea ja kyseli vanhuksilta, mitä esineet voisivat olla. Valitettavasti vanhukset olivat sen verran huonokuntoisia, etteivät osanneet vastata, mitä esineet olivat. Loppujen lopuksi ohjelmanumero meni niin, että lapset tutkivat vanhoja esineitä ja vanhukset seurasivat lasten toimia paikoiltaan. Erityisesti lapset innostuivat vanhasta puhelimesta ja jokainen vuorotellen saivat keilla puhelimen käyttöä. Tähän aikaa kului noin 15 minuuttia.

Tämän jälkeen vuorossa oli tuolijumppa. Opinnäytetyöntekijä jakoi kaikille lapsille hernepussit ja alkuun, lapset näyttivät, minkälaisia temppuja he hernepusseilla osasivat tehdä. Tämän jälkeen opinnäytetyöntekijä ohjeisti lapsia heittelemään hernepusseja myös vanhuksille. Aluksi lapsia hieman jännitti, mutta rohkaistuivat ja menivät vanhuksen luo jolta kysyivät, saako heittää. Näin lapset heittelivät hernepusseja vanhuksille ja opastuksesta vanhus heitti sen takaisin lapselle. Osa vanhuksista ei ymmärtänyt, mitä kuuluu tehdä ja osa vanhuksista ei halunnut osallistua. Muutama vanhus kuitenkin osallistui mielellään ja hernepusseja heiteltiin puolin ja toisin. Tämä vaikutti olevan molemmille osapuolille mieluisaa. Hernepussien jälkeen otettiin käyttöön ilmapallot, joilla oli sama tarkoitus kuin hernepusseilla. Lapset alkoivat pomputella palloja ilmaan ja myös vanhuksille, jotka sitten myös osallistuivat pomputeluun. Osa vanhuksista selvästi jännitti ja pelkäsi palloja, jonka vuoksi ohjelmanumeron aika hieman lyhentyi. Osa vanhuksista ei halunnut osallistua ja osa ei ymmärtänyt tarkoitusta. Hernepussien heittäminen ja ilmapallojen pomputtelu oli molemmien puolin mielekästä, ja tarpeeksi vaativaa. Tarkoitus oli alun perin, että lapset laittavat hernepussin esim. pänsä päälle ja vanhus tekisi tämän perässä. Kuitenkin vanhusten huonon kunnon vuoksi, opinnäytetyöntekijä päätti hieman yksinkertaistaa tehtävää. Tähän osioon aikaa kului noin 20 minuuttia. Loppuun lapset esittivät vielä loppulaulun, johon tuokio päättyi. Tähän päiväkotiryhmä ei ollut varautunut ja päättivät laulun vasta tuokion lopussa. Koko tuokioon meni aikaa 1h20min.

Tuokioon osallistui yhdeksän vanhusta, joista viisi pystyi osallistumaan tuokioon, mutta hekin vaativat ohjeistusta. Mansikkapaikan hoitajista vain yksi pystyi osallis-

tumaan tuokioon. Lapsia tuokioon osallistui kahdeksan, jotka olivat iältään 3-5 vuotiaita ja päiväkodin hoitajia oli kaksi. Valitettavasti tuokioon osallistuneet vanhukset olivat huonompikuntoisia, kuin opinnäytetyöntekijä oli alun perin ajatellut ja tästä johtuen tuokio ei täysin toteutunut suunnitellusti. Vanhukset olisivat tarvinneet enemmän hoitajan läsnäoloa ja ohjeistusta. Kuitenkin muutaman vanhuksen reaktioista huomasi, miten pitivät lapsista. Yksi vanhuksista kertoi koko tuokion ajan, miten mukavaa lapsia on katsella. Vanhuksille selvästi riitti jo se, kun he näkivät lasten laulavan ja esiintyvän. Vanhusten huonon kunnon vuoksi toiminnalliset osuudet olivat selvästi osalle vanhuksista liikaa, eivätkä jaksaneet osallistua. Lapset suhtautuivat vanhuksiin hienosti ja osa otti rohkeasti kontaktia.

8 PROJEKTIN ARVIOINTI

Projekteilla on aina selkeä alku sekä loppu. Projektille on asetettu aina selkeä tavoite ja sillä on selkeästi osoitettu jokin tehtävä. Selkeä aikataulutus sekä jaksoittaisuus on tyypillisiä projektille. Projektilla on erilaisia vaiheita, jotka ovat ideointi, suunnittelu, toteuttaminen sekä arviointi. Projektia arvioidaan koko sen työstämisen ajan ja se alkaa jo tavoitteiden tarkastelusta. (Raminen 2009.)

8.1 Itsearviointi

Projektille asetetut tavoitteet täyttyivät kohtalaisesti. Osa vanhuksista tuli hyvälle mielelle jo pelkästään lasten näkemisestä ja lapset ottivat pienen alkujännityksen jälkeen kontaktia vanhuksiin. Kuitenkaan lapset eivät päässeet tutustumaan vanhuksiin niin kuin aluksi oli suunniteltu, vanhusten huonon kunnon vuoksi.

Tavoitteena oli nostaa vanhusten mielialaa ja saada vanhuksille hyvä mieli pitkäksi aikaa. Tämä tavoite toteutui ja Mansikkapaikan henkilökuntakin kertoi, miten he näkivät vanhuksissa ilon kohdatessaan lapsiryhmän. Yksi vanhuksista kertoi koko tuokion ajan, miten lapsia on ilo katsella. Yhtenä tavoitteena oli, että Lapset saavat tutustua vanhuksiin ja saada nautintoa yhdessä tekemisestä. Tavoite toteutui osittain.

Lapset olivat alussa hyvin arkoja, eivätkä oikein tiedneet miten vanhuksiin tulisi suhtautua. Tuolijumppa osuudessa lapset hieman vapautuivat ja ohjaajan ohjeistuksesta ottivat enemmän kontaktia vanhuksiin. Osa lapsista ei kuitenkaan ottanut lainkaan kontaktia. Lapsista myös huomasi, miten he nauttivat vanhusten kanssa tekemisestä. He osasivat ottaa vanhusten huonon kunnon hyvin huomioon ja heittelivät ilmapalloja ja hernepusseja varovaisesti vanhuksille. Kuitenkin vanhuksiin tutustuminen vie paljon enemmän aikaa. Lasten tarvitsisi saada säännöllistä kontaktia vanhuksiin, jotta tutustuminen ja luonteva vuorovaikutus heidän välilleen syntyisi.

Tulevaisuuden tavoitteena oli luoda päiväkodin ja vanhainkodin välille jatkuva yhteys, jotta tulevaisuudessakin yhteisiä tuokioita olisi helppo järjestää. Opinnäytetyöntekijä keskusteli kummankin osapuolen kanssa tulevaisuudesta ja varmisti, että kummallakin osapuolella on toistensa yhteystiedot. Kummatkin osapuolet halusivat yhteistyön jatkuvan. Tämä tuokio oli ensimmäinen askel heidän välilleen.

Henkilökohtaisena tavoitteena opinnäytetyöntekijällä oli oppia suunnittelemaan, toteuttamaan ja arvioimaan viriketuokiota. Tämä oli hyvin opettavainen kokemus kaikella tavalla opinnäytetyöntekijälle. Opinnäytetyöntekijä oppi, että hyvä etukäteissuunnittelu on tärkeää, mutta suunnitelmat eivät silti aina mene niin kuin on suunniteltu. Tuokion toteutus meni hieman eri tavalla, kuin oli suunniteltu. Opinnäytetyöntekijä oli käynyt kummankin osapuolen kanssa keskustelemassa ohjelmasta ja suunnitelmasta ja kummankin osapuolen kanssa sovittiin, minkälaista ohjelmaa tuokioon tulisi. Kuitenkin toiselle osapuolelle oli osittain epäselvää, minkälaista ohjelmaa tuokiossa olisi. Toteutukseen ei opinnäytetyöntekijällä ollut varsinaista varasuunnitelmaa, mutta pystyi kuitenkin muuttamaan ohjelman sisältöä tuokion aikana vanhuksille sopivammaksi. Opinnäytetyöntekijä olisi voinut olla vielä uudestaan yhteydessä kumpaankin osapuoleen ennen tuokion toteutusta ja varmistaa, että kaikki olisi selvää. Opinnäytetyöntekijä kuitenkin haluaa uskoa, että tuokio oli alku Palvelukodin ja Päiväkodin yhteistyön välille. Arviointi on realistista ja opinnäytetyöntekijä kriittisesti esille oman arvioinnin. Yhtenä tavoitteena oli oppia toimimaan ryhmän Ohjaajana ja oppia organisoimaan tuokion kulkua. Tämä tavoite toteutui ja tämän kautta opinnäytetyöntekijä oppi, miten tämänkaltaista tuokiota tulisi järjestää. Opinnäytetyöntekijä aikoo tulevaisuudessakin järjestää tällaisia tuokioita, jos se vaan on mahdollista. Tämä oli opettavainen kokemus opinnäytetyöntekijälle ja se vahvisti opin-

näytetyöntekijän itseluottamusta. Yhtenä tavoitteena opinnäytetyöntekijällä oli oppia lisää lasten ja vanhusten yhteistoiminnallisuudesta sekä palvelukodissa asuvien ja leikki-ikäisten lasten vuorovaikutustaidoista. Tämän projektin myötä opinnäytetyöntekijä oppi paljon vanhusten ja lasten vuorovaikutuksen tärkeydestä. Opinnäytetyöntekijä oppi myös minkälaisen toiminnan kautta lasten ja vanhusten vuorovaikutusta tulisi vahvistaa. Kummankin osapuolen vuorovaikutustaidoista opinnäytetyöntekijä oppi myös paljon. Opinnäytetyöntekijä oppi, miten lasten ja vanhusten yhteistoiminta vaikuttaa toinen toisiinsa. Tavoitteena oli myös saada ryhmän jäsenet työskentelemään yhdessä annettujen ohjeiden mukaisesti. Lapset kuuntelivat hyvin ohjeita ja tekivät niiden mukaan. Kukaan lapsista ei lähtenyt juoksemaan tai häirinnyt muiden tekemistä. Vanhukset, jotka pystyivät osallistumaan tuokioon, tarvitsivat jonkin verran ohjeistusta toimintaan ja näin ymmärsivät, mitä aina piti tehdä. Vanhukset olisivat tarvinneet enemmän hoitajia ohjeistamaan heitä ja näin olisi suurempikin osa vanhuksista pystynyt osallistumaan enemmän tuokioon. Osa vanhuksista ei selvästi pystynyt edes seuraamaan tuokiota huonon kunnan vuoksi, joten opinnäytetyöntekijä ohjeisti lapsia vanhusten luo, jotka pystyivät osallistumaan.

Opinnäytetyöntekijän jännitys myös varmasti vaikutti tuokion kulkuun. Kokemuksen puute ja vieraat kohderyhmät toivat omalta osaltaan vaikeutta tuokion kulkuun. Opinnäytetyöntekijä olisi voinut ottaa selvemmän roolin tuokion vetäjänä ja rohkeammin ohjeistaa lapsia vanhusten luokse. Opinnäytetyöntekijä myös huomasi, ettei osa vanhuksista ollut henkisesti läsnä tuokiossa ja hieman jännitti, sanovatko he lapsille pahasti, niin että lapset pelästyisivät.

Lähempänä ajankohtaa opinnäytetyön tekijä olisi voinut olla vielä uudestaan yhteydessä molempiin osapuoliin ja varmistaa, että kaikki olisi selvää. Tämän vuoksi tuokion etenemisessä oli joitakin epäselvyyksiä. Vanhukset olivat odotettua huonommassa kunnossa, joten tuokio ei edennyt ihan suunnitelmien mukaan. Opinnäytetyöntekijän piti hieman muunnella joitakin tuokion osia niin, että vanhuksetkin pääsivät osallistumaan. Kuitenkin vanhusten oli vaikea ymmärtää mitä ja milloin kuuluu tehdä. Vanhukset olisivat ehkä mieluummin seuranneet lasten esityksiä ja touhuja, kuin itse osallistuneet. Tämä oli opinnäytetyöntekijästä riippumatonta ja vaikeutti tuokion pitämistä. Riskeissä oli mainittu mahdollinen vanhusten huono kunto ja se valitetta-

vasti vaikutti tuokioon. Oli kuitenkin hienoa nähdä, miten osa vanhuksista nautti lasten läsnäolosta.

Tämä oli opinnäytetyöntekijälle hyvin opettavainen kokemus ryhmän vetämisestä. Ensikerralla varmasti ryhmää vetäessä on itsevarmempi ja rohkeampi ote tekemiseensä. Jos opinnäytetyöntekijä vielä tulevaisuudessa järjestää tämän kaltaisen tuokion, hän haluaa tuntea osapuolet paremmin, jotta tuokion onnistuisi ja etenisi suunnitelmien mukaan.

Aikataulullisesti projekti toteutui suunnitelmien mukaan. Opinnäytetyöntekijä oli suunnitellut pitävänsä suunnitteluseminaarin syksyllä 2015, joka toteutui lokakuussa 2015, toteutuksen tammikuussa 2016 ja raportointi keväällä 2016. Tuokioon meni aikaa hieman reilu tunti, joka oli vähemmän kuin alun perin oli suunniteltu. Ajallisesti tämä oli hyvä aika, koska vanhuksista huomasi jo väsymisen merkkejä ja lapset ehtivät hyvin ruokailun ajaksi takaisin päiväkotiin.

Lopuksi opinnäytetyöntekijä varmisti, että kummallakin osapuolella on toistensa yhteystiedot. Molemmilla on halua ja kiinnostusta jatkaa yhteistyötään myös tulevaisuudessa. Haasteena tulee varmasti olemaan vanhusten huono kunto ja yhteisen ajan ja resurssien löytyminen. Kuitenkin molemmat osapuolet lupasivat olla toisiinsa yhteydessä ja parhaansa mukaan pyrkivät järjestämään yhteisiä tuokioita tulevaisuudessa.

8.2 Osallistujien palaute

Osallistujien palautteita tuli yhdeltä Mansikkapaikan hoitajalta, päiväkodin henkilökunta antoi yhteisen palautteen sekä opinnäytetyöntekijän opiskelu kaverilta, joka tuli seuraamaan ja arvioimaan tuokiota ulkopuolisena.

Päiväkodin henkilökunta arvioi tuokion sujuneen kohtalaisesti ja huonon väliltä. Tuokiossa parasta oli heidän mielestään lasten esiintymiskokemuksen lisääminen sekä lasten ja vanhusten kohtaaminen. Paremmin olisi voinut mennä tiedotus etukäteen ohjelmasta, ohjaajalla vedettäessä selkeämpi rooli, lasten ohjaaminen vanhusten

luo ja selkeämpi lopetus tuokiolle. Päiväkodin henkilökunta ei ollut varautunut loppulauluun. Tuokioon osallistuvilla vanhuksilla oli varmasti ilo katsella, mutta ymmärsivätkö he, mitä on meneillään. Päiväkodin henkilökunta huomasi myös, että vain kolme vanhusta osallistui tuokioon ja muut eivät ja pohtivatkin olisiko vanhuksia pitänyt motivoida enemmän. Tuokion alussa lapset olivat hyvin jännittyneitä, epätietoisia, mutta esitysten jälkeen lapset vapautuivat, kun saivat liikkua hernepussien ja ilmapallojen kanssa. Osa rohkaistui tuokion aikana luomaan kontaktia vanhuksiin, mutta osa ei lainkaan. Yhteistyö jatkamisen he kokevat tarpeelliseksi vanhainkodin kanssa ja jatkossa toivoisivat yhteistyöltä toimintaa, joka olisi molemmille osapuolille mieluista ja johon jokainen voisi osallistua. Esimerkkinä he mainitsivat yhteiset lauluhetket. He kertoivat lasten pitäneen erityisesti ilmapallojen heittäystä. Lapset olisivat kaivanneet enemmän aikuisen ohjausta ja rohkaisemista. Päiväkodin henkilökunta toivoisi yhteistyön jatkuvan myös tulevaisuudessa. He toivoisivat toimintaa, joka olisi molemmille osapuolille mieluista ja johon jokainen pystyisi osallistumaan. Esimerkkinä he mainitsivat yhteiset lauluhetket. Yhteistyön haasteena he kokevat yhteisen ajan löytymisen sekä kummankin osapuolen resursseja järjestelyyn. Risuina ja ruusuina he kertoivat tuokion olleen ohjauksena hieno idea, mutta toteutusta olisi pitänyt miettiä tarkemmin ja opiskelijalla olisi pitänyt olla aktiivisempi ote.

Mansikkapaikan henkilökunnan mielestä tuokio sujui hyvin ja parasta tuokiossa oli lapset ja laulu. Henkilökunta arvioi, että liian muistisairaat asukkaat olisivat tarvinneet enemmän hoitajan läsnäoloa. Hoitajat havaitsivat, että lasten näkeminen ilahdutti kovasti vanhuksia. Henkilökunta arvioi, että lapsilla oli alkuun arkailua, mutta lopuksi vapautumista. Myös Mansikkapaikan henkilökunta kokee tarpeelliseksi yhteistyön jatkumisen päiväkodin kanssa ja mahdolliselta yhteistyöltä he toivovat lasten laulua. Mahdollisina yhteistyön haasteina he näkevät liian sairaat vanhukset, jolloin lapset vain saattaisivat tuijottaa. Risuina ja ruusuina he kertoivat tuokion olleen piristävää ja ”pelkkää positiivista”.

Opinnäytetyöntekijän opiskelu kaveri osallistui myös tuokioon, jonka tarkoituksena oli antaa ulkopuolinen arvio tuokion sujumisesta. Tuokio sujui hänen mielestään hyvin. Parasta tuokiossa oli vanhusten ja lasten ilo. Myös dementoituneimmat vanhukset havahtuivat ilmapallon heittoon ja heiltäkin tuli luontainen reaktio pallon heittoon. Opiskelukaveri olisi toivonut tuokioon enemmän musiikkia, jonka avulla olisi

saatu enemmän ”vauhtia” mm. ilmapallon heittoon. Musiikki tuottaa myös tunteita, jonka avulla vanhuksille olisi voinut tulla muistoja mieleen ja tuoda mukanaan iloisuutta. Vanhusten kasvoilta näki ilon ja lasten riemu vaikutti vanhuksiin positiivisesti. Lapset menivät vanhusten luo ohjeistaessa ja olivat heihin katsekontaktissa. Lapset olivat iloisia ja positiivisia. Yhteistyön jatkossa hän kokee tarpeelliseksi ja lyhyetkin vierailut vaikuttaisivat molempiin osapuoliin positiivisesti. Pienet lauluhetket ja vuorovaikutustilanteet tulisivat hänen mielestään luonnollisemmiksi, kun lapset totuisivat vanhuksiin. Myös lasten kunnioitus ja suvaitsevaisuus ihmisiä kohtaan kasvaisi. Mahdollisina yhteistyön haasteita ei hänelle tullut mieleen. Päinvastoin lyhyt välimatka mahdollistaa yhteistyön jatkumisen ja aikatauluista pystyy varmasti sopimaan. Risuina ja ruusuina hän kertoi, että tuokio toi iloa ja olisi mahtavaa, jos organisaatiot jatkaisivat omatoimisesti yhteistyötään tämän myötä.

Suulliselle palautteelle ei valitettavasti jäänyt paljoa aikaa, koska päiväkodin ryhmä lähti niin äkkiä tuokion loputtua. Kysyttäessä kuitenkin lapset kertoivat, että oli ollut hauskaa ja haluaisivat jatkossakin tällaiseen tuokioon mukaan. Vanhukset kertoivat, miten mukavaa lapsia oli katsella ja toivoisivat lapsia jatkossakin osastolle vierailulle. Vanhukset olivat lopussa jo kovin väsyneitä, eivätkä hirveästi enää jaksaneet keskustella opinnäytetyöntekijän kanssa.

9 POHDINTA

Projektin aihe on ollut opinnäytetyöntekijälle mieluinen alusta asti. Missään vaiheessa opinnäytetyön tekemistä, ei tullut ”epätoivoa” työn tekemistä kohtaan. Aihe oli mielenkiintoinen ja oli erittäin mukava huomata, miten paljon enemmän teoriatietaa löytyi, kuin opinnäytetyöntekijä oli aluksi ajatellut. Itse tuokion järjestäminen tuotti opinnäytetyöntekijälle kovasti jännitystä etukäteen. Kummatkin tuokioon osallistuvista kohderyhmistä oli opinnäytetyöntekijälle vieraita, eikä aikaisempaa kokemusta viriketuokion järjestämisestä ollut.

Ammatillisesti opinnäytetyöntekijä sai tuokion ohjaamisesta itsevarmuutta ja työn tekeminen kokonaisuudessaan opetti opinnäytetyöntekijälle vanhusten ja lasten yh-

teistoiminnallisuuden merkityksestä. Opinnäytetyöntekijä aikoo tulevaisuudessa ottaa rohkeamman otteen tekemiseensä ja luottaa omaan kykyynsä toimia sairaanhoitajana uusissakin tilanteissa. Opinnäytetyöntekijä oppi myös, että uusien asioiden oppimiseen tarvitaan aikaa ja perehtymistä. Mitkään asiat eivät onnistu ensimmäisellä kerralla täydellisesti, joten opinnäytetyöntekijän on opittava ottamaan myös rakentavaa ja negatiivista palautetta vastaan. Opinnäytetyöntekijä on vaatinut välillä itseltään liikaa, mutta tämän projektin myötä oppinut myös käyttämään saamaansa palautetta itsensä kehittämiseen.

Tulevaisuudessa opinnäytetyöntekijä aikoo kiinnittää huomiota yhteistoiminnallisuuden merkitykseen ja kertoa siitä myös muille ihmisille. Vanhusten ja lasten kanssa työskenteleville, opinnäytetyöntekijä aikoo esittää tutkimuksia yhteistoiminnallisuuden merkitystä ja näin toivottavasti saada tulevaisuudessa kiinnitettyä huomiota yhteistoiminnallisuuden merkitykseen.

Tulevaisuudessa Palvelukoti Mansikkapaikan ja Lajon päiväkodin välillä jonkinlaista toimintaa olisi hyvä jatkaa. Toimintaa voisi olla esimerkiksi yhteiset laulutuokiot. Lapset voisivat käydä Mansikkapaikassa laulamassa vanhuksille tai vanhukset voisivat käydä päiväkodilla, vanhusten kunnosta riippuen. Tämä olisi molemmille osapuolille helppo tapa olla vuorovaikutuksessa toistensa kanssa ja myös molemmille mieluista toimintaa. Kevään ja kesän tullessa, Palvelukodin henkilökunta voisi viedä vanhuksia päiväkodille katselemaan esimerkiksi lasten ulkoleikkejä. Näin vanhukset saisivat ulkoilua ja heistä olisi ilo katsella lasten leikkejä ja touhuja. Mahdollisesti lapset myös ottaisivat kontaktia vanhuksiin ja esittelisivät leikkejään ja lelujaan. Säännöllinen kontakti sukupolvien välillä loisi ymmärrystä ja vahvistaisi heidän keskinäistä vuorovaikutustaan. Lapset oppisivat vanhuksista enemmän ja vanhukset saisivat iloa ja sisältöä elämäänsä. Säännölliset tapaamiset poistaisi myös muurin yhteydenpidon väliltä. Kummankin osapuolen olisi helpompi olla yhteydessä toisiinsa, kun yhteydenpito olisi säännöllistä.

LÄHTEET

Dahlblom, T. 2000. Sukupolvet kohtaavat- tapaustutkimus lasten ja vanhusten yhteisestä palvelutalosta. Pro-gradu tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 29.11.2015. [file:///C:/Users/Petri/Downloads/tdahlblom%20\(4\).pdf](file:///C:/Users/Petri/Downloads/tdahlblom%20(4).pdf)

Hahl, A. 2014. oppimista yhdessä ikään katsomatta. AMK- opinnäytetyö. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Viitattu 26.11.2015. https://www.seinajoki.fi/material/attachments/seinajokifi/paivahoitojakoulutus/varhaskasvatus/opinnaytetyot/Q3BtW0EDF/Opinnaytetyo_Hahl_Anniina.pdf

Heimonen, J. Kuopio. 2006. Mitä minä tekisin? Viriketoiminnan ohjauskansio. Viitattu 1.6.2015. <http://www.vahvike.fi/fi/kirjallisuus/kirja/viriketoiminnan-ohjauskansio>

Helsingin yliopiston www- sivut. 2010. Vuorovaikutus- puhumista ja kuuntelemista. Viitattu 8.9.2015. <http://www.kielijelppi.fi/puheviestinta/vuorovaikutus-puhumista-ja-kuuntelemista>

Ijäs, K. 2006. Ikääntyvän ihmissuhteet. Helsinki: Kirjapaja oy.

Joka kuntaan tulossa lasten ja vanhusten yhteinen leikkikerho. 2014. Seurakuntalainen. Viitattu 27.8.2015. <http://www.seurakuntalainen.fi/uutiset/joka-kuntaan-tulossa-lasten-ja-vanhusten-yhteinen-leikkikerho/>

Juutinen, E. Rannikko, S. 2016. ”kun ne kysyis mitä mä haluan”- vanhuksen valinnat voimavaraksi. Ch5 Finland oy. Opetushallitus. Viitattu 18.1 2016. <http://www03.edu.fi/oppimateriaalit/vanhustyto/>

Kurki, L. 2007. innostava vanhuus. Helsinki. Oy FINN LECTURA Ab. Kajaanin ammattikorkeakoulun www- sivut, 2015. Viitattu 20.9.2015. <http://kamk.fi/opari/opinnaytetyopakki/opinnaytetyoprosessi/SoTeLi/opinnaytetyoprosessi/arvioinnin-taustaa>

Lahtinen, E. 2015. Projektiluontoinen opinnäytetyö. Power point. Viitattu 20.8.2015.

Lavonen, J. Meisalo, V. 2016. Yhteistoiminnalliset työtavat. Mitä yhteistoiminnallisuus on? Viitattu 12.1.2016. <http://www.edu.helsinki.fi/malu/kirjasto/yto/yto/>

Lehtiä, M. 2009. ”iso ja pieni on yhdessä kaksi, kaksi voi yhdessä leikkiä.” Lasten ja vanhustenn yhteistyö luovilla menetelmillä. AMK- opinnäytetyö. Laurea- ammatti- korkeakoulu. Viitattu 9.12.2015.

<http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/4388/Mervi%20Lehtila%20oppi.pdf?sequence=1>

Mannerheiminlastensuojelun www- sivut. Lapsen ja vanhemman varhainen vuoro- vaikutus. 2015. Viitattu 8.9.2015.

http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/vanhemmuus_ja_kasvatus/lapsen_ja_vanhemman_varhainen_vu/

Marttila, J. 2016. Vanhuus ei ole sairaus. Viitattu 19.4.1016.

<http://www.terve.fi/henkinen-hyvinvointi/74124-vanhuus-ei-ole-sairaus>

Marttinen, M. Hoito- ja kuntoutuskeskus Saarenvire. Viitattu 1.6.2015.

<http://www.saarenvire.fi/palvelut/kuntoutus/viriketoiminta.html>

Martikainen, P. Uusitalo, E. 2009. Lapset ja vanhukset- sukupolvien yhteys elämän rikastuttajana. AMK- opinnäytetyö. Diakonia- ammattikorkeakoulu. Viitattu 6.10.2015.

<http://mantlyharju.mll.fi/@Bin/125763/Lapset+ja+vanhukset,+opinn%C3%A4ytety%C3%B6+2009.pdf>

Oilimo, H. 2015. Musiikin hoitava voima. Viitattu 19.4.2016.

<http://www.heidioilimo.com/blogi---geronomin-vinkkelistauml/musiikin-hoitava-voima>

Oja, P. 2002. Yhteistoiminnallinen oppiminen. Pedagoginen seminaari. Viitattu 11.12.2015.

<http://www.edu oulu.fi/homepage/ktloped/pedsem/lv2002/posem.htm>

Pajupellon perhepäiväkodin www- sivut. 2015. Viitattu 5.1.2016.

<http://pajupellonperhepaivakoti.blogspot.fi/p/leikki-ikaisen-kehitys.html>

Perämeri. 2010. Lapset ja vanhuksat kohtaavat uudella tavalla. Viitattu 22.5.2015.

http://yle.fi/uutiset/lapset_ja_vanhukset_kohtaavat_uudella_tavalla/5615987

Raminen, P. 2009. Projektit. VirtuaaliAmk. Viitattu 11.2.2016.

<http://www2.amk.fi/digma.fi/www.amk.fi/opintojaksot/0407015/1109830128539/1139490687656/1155743675713/1160017661801.html>

Rauhala, A-M. 2002. Lasten ja ikäihmisten välinen vuorovaikutus. Pro-gradu työ.

Lapin yliopisto. Viitattu 26.11.2015.

<http://www.ulapland.fi/Saitit/Elvi/Julkaisut/KylaElvi-gradut/Lasten-ja-ikaihmissen-valinen-vuorovaikutus>

Repo, J. Tolvanen, I. 2011. Päiväkotiesite yhteistoiminnallisen prosessin tuotoksena.

AMK- opinnäytetyö. Pohjois- Karjalan ammattikorkeakoulu. Viitattu 12.1.2016.

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/36396/Repo_Jenna_ja%20Tolvanen_lina.pdf?sequence=6

Seurakuntalaisen toimitus. 2014. Joka kuntaan tulossa lasten ja vanhusten yhteinen

leikkikerho. Viitattu 22.5.2015. [http://www.seurakuntalainen.fi/uutiset/joka-](http://www.seurakuntalainen.fi/uutiset/joka-kuntaan-tulossa-lasten-ja-vanhusten-yhteinen-leikkikerho/)

[kuntaan-tulossa-lasten-ja-vanhusten-yhteinen-leikkikerho/](http://www.seurakuntalainen.fi/uutiset/joka-kuntaan-tulossa-lasten-ja-vanhusten-yhteinen-leikkikerho/)

Stenberg, T. 2015. Muistelu vuorovaikutusmenetelmänä. Viitattu 19.4.2016.

<http://www.ikainstituutti.fi/binary/file/-/id/1/fid/697>

Taunila, L. 2015. uudessa palvelukorttelissa lapset pääsevät vanhusten syliin ja vanhuksat hiekkalaatikon reunalle. Viitattu 22.5.2015.

<http://www.ess.fi/uutiset/pajathame/2015/04/23/uudessa-palvelukorttelissa-lapset-paasevat-vanhusten-syliin-ja-vanhukset-hiekkalaatikon-reunalle>

Theseuksen www-sivut. 2015. Viitattu 22.5.2015. Theseus.fi

Ukkonen-Mikkola, T. 2011. Sukupolvien kohtaamisia lasten ja vanhusten yhteisessä palvelukeskuksessa. Viitattu 22.5.2015. tambub.uta.fi

Vanhustyön keskusliiton www- sivut. 2015. Viitattu 18.12.2015

<http://www.vahvike.fi/fi/ryhman-ohjaaminen>

Vettenranta, M. 2015. Tuolijumppa ikäihmisille. RedNetin www- sivut. Viitattu

19.4.2016. <https://rednet.punainenristi.fi/node/25190>

LIITE 1

Arviointilomake

Arviointilomake vanhusten ja lasten yhteistoiminnallinen viriketuokio

1. Miten tuokio mielestäsi sujui? Ympyröi vaihtoehto

Hyvin

Kohtalaisesti

Huonosti

2. Mikä tuokiossa oli mielestäsi parasta?

3. Mikä olisi voinut mennä paremmin?

4. Miten mielestäsi tuokio vaikutti vanhuksiin?

5. Miten mielestäsi tuokio vaikutti lapsiin?

6. Koetko tarpeelliseksi jatkaa päiväkodin ja vanhainkodin yhteistyötä?

Kyllä

Ei

Millaista yhteistyötä toivoisit?

7. Mitkä olisivat mahdolliset yhteistyön haasteet?

Risut ja ruusut opinnäytetyön tekijälle

Kiitos vastauksesta!